

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2001 r.

Sąd Najwyższy w Warszawie - Izba Karna na rozprawie w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SN Stanisław Zabłocki

Sędziowie: SN Dorota Rysińska

SO del. do SN Marek Pietruszyński (spr.)

Protokolant: Piotr Wypych

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Bogumiły Drozdowskiej

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2001 r.

sprawy 1) Z.Ś., 2) H.L., 3) J.S.,

4) A.G.

oskarżonych z art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. Nr 30, poz. 192)

z powodu kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na podstawie art. 521 kpk – na korzyść oskarżonych (DSN IV 633/124/00)

od wyroku Sądu Wojewódzkiego we W.

z dnia 12 października 1951 r., sygn. II K .../51

**I. uchyla wyrok Sądu Wojewódzkiego we W. i oskarżonych:
Z.Ś., H.L., J.S., A. G. uniewinnia od popełnienia**

przypisanego im przestępstwa z art. 36 m.k.k., zaś kosztami procesu obciąża Skarb Państwa

- II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. T. O. Kancelaria Adwokacka kwotę 500 (pięćset) złotych z tytułu wynagrodzenia za obronę z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.**

U Z A S A D N I E N I E

Sąd Wojewódzki w W., wyrokiem z dnia 12 października 1951 r. (sygn. akt II K ../51) uznał : Z.Ś., H.L., J.S., A.G. za winnych tego, że w okresie od lipca 1950 r. do dnia 25 marca 1951 r. na terenie W., organizowali i brali udział w tajnym związku „Świadków Jehowy” pełniąc funkcje: Z. Ś. - sługi bożego obwodu 9, H. L.- pioniera specjalnego i J. S. - sługi kółka domowego, którego istnienie utrzymane było w tajemnicy wobec władz państwowych to jest czynu z art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (zwanego dalej w tym uzasadnieniu: m.k.k.) i na podstawie cytowanego przepisu skazał ich na kary więzienia: H.L. i J.S. po roku i 6 miesięcy, Z.Ś. 2 lata, A.G. roku z zaliczeniem na poczet tych kar okresów tymczasowego aresztowania od dnia 25 marca 1951 r.

Wyrok powyższy uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego. Postanowieniem z dnia 6 grudnia 1952 r. (sygn. W ../51) Prokurator Wojewódzki we W.- na mocy ustawy z dnia 22 listopada 1952 r. o amnestii - złagodził orzeczoną wobec Z. Ś. karę więzienia o połowę to jest do roku.

Akta główne sprawy II K .../51 Sądu Wojewódzkiego we W. nie zachowały się. Zostały one odtworzone postanowieniem Sądu

Okręgowego we W. z dnia 22 listopada 1999 r. (sygn. akt III Ko/99), oraz postanowieniami tego Sądu z dnia 23 listopada 2000 r.

Aktualnie Prokurator Generalny wywiódł od powyższego wyroku kasację na podstawie art. 521 kpk podnosząc zarzut rażącego i mającego wpływ na treść orzeczenia naruszenia prawa materialnego, polegającego na bezpodstawnym uznaniu, że przypisany oskarżonym czyn wyczerpuje znamiona przestępstwa określonego w art. 36 m.k.k. i w konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonych.

Rozpoznając niniejszą sprawę, Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja zasługuje na uwzględnienie.

Trzeba się w pełni zgodzić ze stanowiskiem przedstawionym w skardze kasacyjnej, że wyrok Sądu Wojewódzkiego we W. został wydany z rażącą obraza prawa materialnego na skutek bezzasadnego ustalenia, że fakt przynależności skazanych do związku wyznaniowego „Świadkowie Jehowy” był tożsamy z braniem udziału w tajnym związku określonym w art. 36 m.k.k. Zgodnie z utrwalonym poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w licznych orzeczeniach, który skład orzekający w tej sprawie podziela, związek wyznaniowy „Świadkowie Jehowy” nie może być uznany za związek o jakim mowa w art. 36 m.k.k., gdyż określenia tego nie można odnosić do wspólnoty o charakterze religijnym. (zobacz m.in.: wyroki Sadu Najwyższego z dnia 25 maja 1994 r. II KRN 60/94, z dnia 12 stycznia 1995 r. II KRN 232/94, z dnia 20 grudnia 1995 r. III KRN 157/.95). Przyjęcie powyższego ustalenia uprawniało Sąd Najwyższy już na wstępie rozważań do stwierdzenia, że Sąd Wojewódzki we W. błędnie przypisał skazanym popełnienie czynu z art. 36 m.k.k. Wskazać jednak należy, że przepis ten nie przewidywał karania za udział w każdym związku, lecz branie udziału w związku, którego istnienie, ustrój i cel miały pozostawać w tajemnicy dla władzy państwowej. Związek wyznaniowy „Świadkowie Jehowy”, w którym „brali udział” oskarżeni nie może być uznany

za związek o takim charakterze. Związek ten poza działalnością religijną określoną w statucie nie przejawiał żadnej aktywności społecznej. Wykonywanie kultu religijnego przez wyznawców "Świadków Jehowy" nie wyczerpywało znamion przestępstwa z art. 36 m. k.k. również i z tego powodu, że wyznanie to nie miało w swoich założeniach statutowych pozostawać związkiem „tajnym” dla władzy państwowej. Wprawdzie w dacie czynu jak i w dacie wydania orzeczenia zaskarżonego kasacją związek wyznaniowy "Świadkowie Jehowy" był zdelegalizowany decyzją Urzędu do Spraw Wyznań w Warszawie z dnia 2 lipca 1950 r., jednakże nie można uznać, że decyzja ta automatycznie nadawała istnieniu tego związku element "tajności". Podkreślić należy, że związek wyznaniowy „Świadkowie Jehowy” ubiegając się o ponowną legalizację nie czynił tajemnicy ze swego istnienia, ale w pismach adresowanych do władz państwowych wielokrotnie informował zarówno o ustroju związku jak i religijnych zasadach obowiązujących członków tego wyznania.

W kontekście powyższych rozważań nie można pominąć faktu, że decyzja o delegalizacji związku skutkowałą zmianę form jego działania przez wprowadzenie m.in. tajnego sposobu komunikowania się wyznawców, utrzymania w tajemnicy zasad ich organizowania się w grupy wiernych. To konspiracyjne wykonywanie kultu religijnego przez wyznawców "Świadków Jehowy" było jednak ukierunkowane na zachowanie ich anonimowości wymuszonej represjami stosowanymi przez ówczesne władze państwowe. Oczywistym jest, że takie zachowanie wyznawców „Świadków Jehowy” nie mogło przesądzać-w aspekcie art. 36 m.k.k.-o „tajności” ich wspólnoty religijnej oraz o dążeniu do tego aby istnienie, ustrój i cele tej wspólnoty były zachowane w tajemnicy wobec władz państwowych. Wskazać również należy, że w realiach tej sprawy żaden z oskarżonych swoim zachowaniem nie

wykraczał poza religijny wymiar wspólnoty „Świadków Jehowy”, a więc ich rzeczywista działalność była zgodna z oficjalnie deklarowaną.

Uznając zatem wniesioną kasację za zasadną należało uchylić orzeczenie Sądu Wojewódzkiego we W. oraz przyjmując, że skazanie Z.Ś., H.L., J.S. i A.G. było „oczywiście niesłuszne” w rozumieniu art. 537 § 2 kpk- uniewinnić oskarżonych od popełnienia przypisanego im czynu. Za podstawę prawną orzeczenia o kosztach przyjęto treść art. 632 pkt 2 kpk. Opłata na rzecz obrońcy z urzędu za obronę przed Sądem Najwyższym zasądzona została w wysokości określonej w § 16 ust. 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 12 grudnia 1997 r. W sprawie opłat za czynności adwokackie oraz za czynności radców prawnych (Dz. U. Nr 154, poz. 1013 z późniejszą zmianą).

Przewodniczący: SSN (Stanisław Zabłocki)

Sędziowie: SN (Dorota Rysińska)

SO del. do SN (Marek Pietruszyński)